

DEĞİNİ

Yeni Medya_AçıkLab

Ersan Ocak

Bilkent Üniversitesi

Yeni Medya_AçıkLab (İngilizce adıyla New Media_OpenLab) 2013 yılında kuruldu. Bu yazı içinde laboratuvarın adını, internet sayfasından hareketle, nmopenlab olarak kullanacağım. “nmopenlab” adında içeriğini barındırıyor: Yeni medya üzerine çalışan açık bir laboratuvar. nmopenlab’da, yeni medyanın giderek genişleyen kapsamı içinde, öncelikle hikaye anlatıcılığı üzerine çalışıyoruz.

Hepimiz hikaye anlatıcısıyız. Film yaparken de, makale yazarken de, yaşama dair bir hikayenin peşinden gidiyor ve hikaye anlatma maharetimizi kullanıyoruz. Film, belirgin biçimde hikaye anlatıcılığı alanı içindeyken, makale yazımı, belli bilimsel kurallar çerçevesinde, biçimsel olarak hikayeye daha mesafeli duruyor ama yaptığımız her şeyin bir hikayesi var.

Yeni mecraların yaşamımıza dahil olmasıyla hikaye anlatıcılığı için yeni alanlar açılıyor. Hikaye anlatıcıları, yeni mecralar üzerinde, yeni hikaye anlatma biçimleri geliştiriyorlar. İnternet dünyasında yeni adlarla farklı hikaye anlatma biçimleri üretiliyor. Yeni medya hikaye anlatıcılığı (*new media storytelling*) genel başlığı altında veritabanı filmciliği (*database filmmaking*), dijital hikaye anlatıcılığı (*digital storytelling*), veri görselleştirme (*data visualization*), web belgeseli (*webdoc*), etkileşimli belgesel (*i-doc*), belge oyun (*docugame*) bunlardan birkaçı.

nmopenlab içinde, bu yeni hikaye anlatma biçimleri üzerine çalışıyoruz. Bu çalışmayı da, teoriyi ve pratiği bir araya getirerek yapma derdindeyiz. Yani, bir yandan yeni medya hikaye anlatıcılığı üzerine uygulama projeleri yaparken, diğer yandan bunun teorik alanını genişletme çabamızdayız.

Bu teorik-pratik üretim birlikteliği içerisinde çok önem verdiğimiz iki temel mesele var. İlk olarak ürettiğimiz her tür bilginin “açık” olmasını çok önemsiyoruz. Yani ürettiğimiz bilgi kamunun erişimine açık. Projelerimizi yaparken de, açık kaynak kodlu yazılımları kullanmaya öncelik vermeyi, pro-

jelerimizin altyapısını oluşturmak için üreteceğimiz kodları kamunun kullanımına açık tutmayı hedefliyoruz. İkinci olarak, disiplinlerarası bir çalışma biçimini benimsiyoruz. Zaten, yeni medya hikaye anlatıcılığı içinde teorik ve pratik üretim bunu mecburi kılıyor. nmopenlab içinde farklı disiplinlerden gelen araştırmacılarla ve sanatçılarla çalışıyoruz.

nmopenlab teorik-pratik üretim birlikteliğinde, bilimsel araştırma alanında yaygın biçimde kullanılan bir çalışma modelinden faydalanıyor. Aramızda yaptığımız toplantılarda ortaya atılan fikirler ve tartışma başlıkları üzerinden çalışma grupları kuruyoruz. Bu çalışma grupları kendi içlerinde toplanıp araştırma ve uygulama projeleri geliştiriyor. Sonrasında, ek kaynak gereksinimi varsa bunun arayışına geçiyoruz. Yani, farklı insan kaynaklarına ihtiyaç varsa, bunun için farklı üniversitelerden ve araştırmacı kurumlarından araştırmacılarla temasa geçiyor, onları projeye davet ediyoruz. Sanatçıları projelerimizde bizimle birlikte çalışmaya çağırıyoruz. Tabii ki, farklı kurumlarda çalışan araştırmacılar ve sanatçılardan gelen proje fikirlerine de açığız. Projenin maddi kaynak gereksinimi varsa bunun için öncelikle bilimsel fon kaynaklarına başvuru yapmayı hedefliyoruz. Sonrasında da, projemizi gerçekleştirmek için yola çıkıyoruz...

nmopenlab içinde Veritabanı-Arşiv Çalışma Grubu, “Turkishcine.ma” projesini yürütmeye başladı bile. Öte yandan, Oyun (Play) Çalışma Grubu, Yeni Medya Belgeseli Çalışma Grubu, Yeni Medya Gazeteciliği Çalışma Grubu, Yeni Medyada Eleştirel Pedagoji (Özgür Eğitim) Çalışma Grubu oluşmakta olan çalışma grupları.

nmopenlab içerisinde sürdürülen çalışmalar için nmopenlab.com adresinden web sitemize ulaşabilir, web sitesi içinden bize e-posta yollayabilirsiniz (ersanocak@gmail.com).

Turkishcine.ma

Ahmet Gürata
Bilkent Üniversitesi

New Media Open Lab’ın projelerinden biri olan veri tabanı “Turkishcine.ma” (<https://turkishcine.ma>), Türkiye’de sinemanın 100 yılı aşkın birikimini dijital ortamda arşivlemeyi amaçlıyor. Dijital medya arşivi “Pad.ma” ve Hint sineması arşivi “Indiaincine.ma” ile işbirliği içinde yürütülen proje, Türkiye’de çekilen filmlere ilişkin ansiklopedik bilgi, görsel malzeme ve akademik veri sunmayı hedefliyor. Veri tabanı, ilk aşamada yaklaşık 500 uzun metraj film üzerinden biçimsel inceleme ve araştırma olanağı sunuyor. Açık kaynak yazılım kullanılarak gerçekleştirilen arşivdeki içerik, katılımcılar tarafından geliştirilip alıntılanabiliyor. Projenin kullanıcılarına sunacağı yararlar temelde iki başlık altında toplanabilir.

1) **Dijital Film Arşivi:** Uzun vadede kalıcılığı tehdit altında olan selüloit tabanlı filmlerden oluşan klasik sinema arşivleri giderek yerlerini dijital arşivlere bırakıyor. Bu çerçevede, araştırmacılara ve ilgililere yalnızca belirli bir ortam ve koşullar altında hizmet sunan arşivlerin kamusal niteliği de tartışılıyor. Geleceğin sinema arşivi, ortak kültür birikiminin bir parçası olan sinema yapıtlarına kamunun açık erişimini savunuyor.

Türkiye’de resmi film arşivi olarak faaliyet gösteren *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*’nin *Sinema – TV Merkezi*, bugüne dek sinemasal mirasın korunması konusundaki görevini başarıyla yerine getirmiştir. Şimdi, bu mirasın daha geniş kesimlerin erişimine açılması gerekmektedir. Turkishcine.ma, geçmişinden bugüne Türkiye’de üretilen 6,000’i aşkın uzun metraj film-den, dijital kopyası bulunan yaklaşık 1,500 tanesini bünyesinde barındırmayı hedeflemektedir.

Bu hedef doğrultusundaki, önemli konulardan biri filmlerle ilgili telif hakkıdır. Türkiye’de sinema eserlerinin telif hakkı süresi yasal olarak 70 yıldır. Bu nedenle, 1943-2013 yılları arasında üretilen filmlere erişim, başlangıçta belirli mekânlar (kütüphane ve araştırma kuruluşları) ve araştırmacılarla sınırlı olacaktır. Ancak, uzun vadede filmlerin veritabanında kullanımıyla ilgili gerekli izinlerin alınmasına çalışılacaktır.

2) **Sinema Tarihi ve Film Araştırması:** İnsani ve sosyal bilimlerdeki dijital yönelim, akademik araştırmaların ve tarih çalışmalarının da seyrini değiştirmiştir. Miktarı giderek artan verilerin, değerlendirilmesi ve akademik amaçlarla kullanımı önemli bir sorun haline gelmektedir. Turkishcine.ma projesi, bu sorunlara da bir yanıt oluşturma amacını taşımaktadır. Veritabanının araştırmacılara sunduğu bazı olanaklar şunlardır:

- > Her türlü nitel ve istatistiki araştırma olanağı: Veritabanı, üretilen tüm filmleri ve bunlarla ilgili temel bilgileri içerdiğinden, dönem, yönetmen, tür vb. verilerin istatistiki olarak değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.
- > Biçimsel inceleme: Açık kaynak program, filmlerin ortalama çekim uzunluğu, renk skalası vb. biçimsel öğelerini ölçümleyerek kullanıcıya vermektedir.
- > Haritalama: Filmlerde geçen mekânların harita üzerinde incelenmesi.
- > Farklı izleme seçenekleri: Timeline, ses kuşağı vb. özel izleme seçenekleri.
- > Filmlerle ilgili bilgi, not girişi ve referans ekleme.
- > Sahne çözümlemesi.
- > Etiketleme yöntemi ile filmleri sınıflandırma ve yeni araştırma projeleri geliştirme.
- > Seçilmiş sahnelerin kurgulanması / klip oluşturma.
- > Kolektif çalışma olanağı.

Proje, verilerin güncellenmesi ve zenginleştirilmesi için katkılarınızı bekliyor. Bilgi ve veri tabanına üye olmak için gurata@bilkent.edu.tr adresine başvurabilirsiniz.